

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту
Завідувач кафедри к.е.н., доцент
Давиденко І.В. ( )
« » травня 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»
за освітньою програмою «Готельно-ресторанний справа»

на тему:
Сучасні тенденції розвитку засобів розміщення України на прикладі
готелю «12 місяців»

Виконавець
студентка факультету міжнародної економіки
Лисецька Карина Вадимівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник
к.е.н. доцент
_____
(науковий ступінь, вчене звання)
Шикіна Ольга Володимирівна
_____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2020

АНОТАЦІЯ

Лисецька К.В. «Сучасні тенденції розвитку засобів розміщення України на прикладі готелю «12 місяців»».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» за освітньою програмою «Готельно-ресторанна справа» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Об'єкт дослідження – процес аналізу сучасних тенденцій розвитку засобів розміщення України. Предметом дослідження є науково-практичні питання щодо дослідження сучасних тенденцій розвитку засобів розміщення України на прикладі готелю «12 місяців».

Метою роботи є розробка стратегічних заходів та пропозицій щодо залучення міжнародної практики функціонування готелів для формування стратегії розвитку готельного бізнесу України.

У роботі проаналізовано поняття «засіб розміщення туристів» та їх місце у тризмі. Аналізуються тенденції міжнародної готельної індустрії. Досліджено стан економічної діяльності готелю «12 місяців». Оцінюється ефективність проведення пропонуваніх заходів на території готелю.

За результатами дослідження сформульована доцільність впровадження заходів. Проаналізована ефективність, враховуючи прибуток та витрати на впровадження заходів.

Ключові слова: міжнародна готельна індустрія, засіб розміщення туристів, готельне господарство, підприємство готельного господарства, ефективність.

ANNOTATION

Lisetska K.V. «Current trends in the development of accommodation facilities in Ukraine on the example of hotel «12 months»».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 241 «Hotel and restaurant business» for the educational program «Hotel and restaurant business». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2020.

The qualifying work consists an introduction, three chapters, conclusions, list of sources used.

The object of research is the process of analyzing current trends in the development of accommodation facilities in Ukraine. The subject of the research is scientific and practical questions concerning the research of modern tendencies of development of accommodation facilities of Ukraine on the example of the hotel "12 months".

The purpose of the work is to develop strategic measures and proposals to attract international hotel operation practices to formulate a hotel business development strategy for Ukraine.

The paper analyzes the notion of "tourist accommodation facility" and their place in the trism. The tendencies of the international hotel industry are analyzed. The economic activity of the hotel "12 months" is investigated. The effectiveness of the proposed activities on site is evaluated.

According to the results of the study, the expediency of implementing measures was formulated. Performance is analyzed, taking into account the profit and cost of implementing the measures.

Keywords: international hotel industry, tourist accommodation facility, hotel industry, hotel enterprise, efficiency.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи забезпечення функціонування засобів розміщення туристів	6
1.1. Поняття «засобів розміщення туристів» і їх місце у туризмі.....	6
1.2. Готелі як складова засобів розміщення туристів	12
1.3. Методика розрахунку показників функціонування готелів	20
РОЗДІЛ 2. Дослідження стану готельного бізнесу в світовій практиці ...	26
2.1. Аналіз тенденцій міжнародної готельної індустрії	26
2.2. Аналіз розвитку готельного господарства України	40
2.3. Дослідження тенденцій засобів розміщення на прикладі готелю «12 місяців».....	47
РОЗДІЛ 3. Шляхи залучення міжнародної практики функціонування готелів для розвитку готельного бізнесу України	62
3.1. Перспективні напрями розвитку готельного господарства України	62
3.2. Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів.....	69
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний готельний комплекс займає важливе місце в соціальній сфері та сприяє задоволенню першочергових потреб подорожуючих в проживанні та харчуванні. Підприємства індустрії гостинності функціонують в умовах ринків, що розвиваються. Посилюється вплив ринкових сил, що потребують надання кваліфікованих послуг та задоволення споживача, забезпечуваного благополуччя підприємства, його працівників і власників.

Вагомий внесок у дослідження питань, пов'язаних із діяльністю підприємств готельного бізнесу, їхньої конкурентної переваги належить багатьом науковцям: С. С. Галасюк [5-10], В. Г. Герасименку [12-16], Н. М. Кузнецовій [35], М. П. Мальській [39-40], П. Р. Пуцентейлу [54], В. С. Сеніну [57], та ін.

Важливо розуміти, що розвиток галузі в цілому залежить від ефективності окремих регіонів, і окремих підприємств. Тому доцільним є аналіз як готельного господарства України, так і окремого підприємства, як складової готельного бізнесу.

Тому вивчення економічних показників і їх аналіз є актуальним на всіх етапах розвитку готельного господарства в цілому і готельного підприємства зокрема.

Мета кваліфікаційної роботи є розробка стратегічних заходів та пропозицій щодо залучення міжнародної практики функціонування готелів для формування стратегії розвитку готельного бізнесу України.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити сутність поняття «засобів розміщення туристів»;
- розглянути готелі як складову засобів розміщення туристів;
- визначити методику розрахунку показників функціонування готелів;
- провести аналіз тенденцій міжнародної готельної індустрії;
- проаналізувати розвитку готельного господарства України;

- дослідити функціонування готелю «12 місяців»;
- визначити перспективні напрями розвитку готельного господарства України;
- провести оцінку економічної ефективності запропонованих заходів.

Об’єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес аналізу сучасних тенденцій розвитку засобів розміщення України.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є науково-практичні питання щодо дослідження сучасних тенденцій розвитку засобів розміщення України на прикладі готелю «12 місяців».

Методом дослідження роботи є діалектичний метод дослідження явищ та процесів у їхньому взаємозв’язку і розвитку. Для досягнення мети та розв’язання визначених завдань кваліфікаційної роботи використано такі загальнонаукові методи: абстрактно-логічний (для узагальнення теоретичних положень, визначення сутності економічних понять, формування висновків); системний аналіз (для аналізу тенденцій міжнародної готельної індустрії); графічний (для наочного представлення статистичних даних); табличний та групування (при аналізі виробничої діяльності готелю «12 місяців»); конструктивний та експериментальний (оцінка результатів запропонованих заходів удосконалення функціонування готелю «12 місяців»).

Інформаційна база дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять наукові праці з названої проблеми вітчизняних та зарубіжних вчених, законодавчі та нормативні акти України, методики Всесвітньої туристичної організації, інструктивні матеріали, що регламентують діяльність суб’єктів господарювання, довідково-інформаційні видання, статистичної та внутрішньогосподарської звітності готельного підприємств.

Не зважаючи на наявність публікацій, присвячених розвитку готельного господарства та його тенденціям, досить мало уваги приділено конкретним пропозиціям залучення міжнародної практики функціонування готелів для формування стратегії розвитку готельного бізнесу України.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання результатів дослідження для удосконалення діяльності підприємств готельного господарства та підвищення його іміджу.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (74 найменувань). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 86 сторінок комп'ютерного тексту. Основний зміст викладено на 77 сторінках. Робота містить 34 таблиць, 6 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано:

1. Лисецька К.В. Аналіз розвитку готельного господарства України / К.В. Лисецька // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених. Том 1 (м. Одеса, 15 квітня 2020 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 380-385.

2. Лисецька К.В. Модель розробки туристичного кластеру / К.В. Лисецька // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених. Том 3 (м. Одеса, 15 квітня 2020 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 507-510

3. Шикіна О. В. Аналіз тенденцій міжнародної готельної індустрії / О. В. Шикіна, К. В. Лисецька // Інфраструктура ринку. – Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. – 2020. – Вип. 39. – С. 54-59.

ВИСНОВКИ

У даному дослідженні було проаналізовано сучасні тенденції розвитку засобів розміщення туристів України, виявлено основний понятійний апарат, методики розрахунку показників функціонування готелів, як основної складової засобів розміщення, а також на прикладі готелю «12 місяців» розглянуті перспективні напрями розвитку. Підсумки наведені нижче.

1. У ході проведеного дослідження було виявлено, що єдиного підходу до визначення понять «засіб розміщення туристів» та «готель» не існує. У кваліфікаційній роботі поняття «засіб розміщення туристів» розглядається як складова теоретичних підходів науковців та визначення, що надано у нормативно-правових документах, а саме: «засіб розміщення – будь-який об'єкт, у якому виконавець регулярно або час від часу надає споживачеві послугу з тимчасового розміщення».

2. Отже, визначення терміну «готель» можна представити у такий спосіб: «колективний засіб розміщення, що складається з номерів та надає готельні послуги з обов'язковим обслуговуванням». При цьому обмеження мінімальної кількості номерів у готелях доцільно встановлювати тільки з метою категоризації на певну «зірку».

3. Розрахунок показників функціонування готелів та засобів розміщення туристів являє собою відносну комплексну величину, що характеризує ступінь досягнення результатів при оптимальному використанні ресурсів та витрат з урахуванням фактору часу, який дає змогу оцінити ефективність діяльності підприємства в ретроспективі, поточному операційному циклі та в перспективі з метою прийняття відповідних управлінських рішень.

4. Розвиток світового готельного ринку до 2019 року носив позитивний характер. Відмічалось активне входження глобальних готельних мереж на національні ринки, як правило, за рахунок поглинання національних учасників ринку, чії активи недооцінені. При цьому найбільш активно цей процес розвивається в сегменті дешевих готелів. Було виявлено наростання

конкуренції між глобальними та національними готельними мережами. Дана тенденція активно простежується на ринках країн СНД та Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Зазначалось розповсюдження форми online бронювання засобів розміщення туристів, що призводить до перерозподілу джерел постачання споживачів, за прогнозами свій ринок online резервацій значно збільшить США, Китай, Велика Британія, Німеччина, Франція та ін.

Зміни на світовому ринку готельних послуг носять скоріше структурний характер, ніж залежать від циклічного розвитку світової економіки, але зіткнувшись з пандемією COVID-2019 продемонстрували вторинний характер потреб. Готельне господарство, як і вся галузь туризму зіткнулись з повною блокадою через закриття кордонів, а надалі постане питання перерозподілу коштів у споживчому кошику потенційних туристів.

5. Український готельний ринок, що розглядався за період до 2019 року, є одним з найбільш перспективних у Східній Європі. Кількість існуючих готелів в Україні далека від того, щоб задовольнити потреби країни з високою інвестиційною привабливістю та різноманітними туристичними можливостями.

Розглянувши офіційні статистичні показники діяльності суб'єктів готельного господарства України можна констатувати, що спостерігається стабілізація туристичного іміджу Одеської області, найбільша кількість іноземних туристів у 2018 р. прибула з Польщі – 74351, на другому місці Туреччина – 71957, третє місце посідає США – 71653. За кількістю колективних засобів розміщення у 2018 р. Одеська область займала 1 місце, що робить цей регіон одним із найбільш адаптованих для прийому іноземних громадян. Низький коефіцієнт використання місткості свідчить про нерівномірний попит на послуги колективних засобів розміщення. Проблема сезонності впливає на Україну та спонукає підприємців займатися цим питанням.

6. Готель «12 місяців» відноситься до готелів без категорії, що орієнтуються на клієнтів з середнім рівнем доходу. Це малий готель з 9

номерами у триповерховому будинку, що оснащені кондиціонером, міні-баром, міні-сейфом, феном, телевизором з кабельним телебаченням. За не високу вартість готель пропонує необхідний перелік послуг. Готель має у наявності лаунж-бар, безкоштовний Wi-Fi доступний на всій території готелю, місця для паркінгу, оренда конференц-залу для проведення майстер-класів, конференцій та інших заходів.

7. Досліджено заходи щодо підвищення безпеки готельної галузі: запровадження «паспорта імунітету» та сертифіката «Готелі без COVID-19», використання цифрових інструментів взаємодії «без дотику» (канали продажу, бронювання, електронних ключів), надання послуг клієнтам без залучення посередників, зміна умов перебування у готелях (ліквідація «шведських» столів, зменшення зон спільного перебування, формування наборів дезінфекторів). Наголошено на недостатності запроваджених в Україні заходів підтримки малого та середнього бізнесу як такого, що зазнав втрат від карантинних обмежень.

8. Окреслено шляхи підтримки готельної індустрії для активізації економічної активності та забезпечення конкурентних переваг для вітчизняного ринку. У рамках наведених заходів нами пропонується готелю «12 місяців» для найскорішого відкриття до літнього сезону забезпечити чистоту та відповідність до санітарних норм, що виникли через боротьбу з COVID-19. Введення цифрових замків з використанням мобільного додатку для відкриття замість карток. Ліквідація шведської лінії на сніданках з метою скорочення кількості контактів. Економічні розрахунки показали, що витрати на запропоновані заходи та потенційна економія від них надасть змогу відкрити готель «12 місяців» та почати отримувати дохід вже через 17 днів роботи готелю при мінімальному завантаженню номерного фонду 20 %.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова А. Ю. Международный туризм / А. Ю. Александрова. – М.: МГУ, 2004. – 463 с.
2. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту / В. К. Бабарицька, О. Ю. Малиновська. – Київ: «Альтерпрес», 2004. – 288 с.
3. Буркинський Б.В., Мартієнко А.І., Хумарова Н.І. Інституціональні засади вдосконалення відносин власності на рекреаційно-туристичні ресурси в Україні // Економіка України. — 2017. — № 2. — С. 61—73.
4. Галасюк К. А. Готельні ланцюги в сучасній індустрії гостинності / К. А. Галасюк // Науковий вісник: збірник наукових праць. – Одеса: ОНЕУ, 2012. – № 21 (173). – С. 127-135.
5. Галасюк С.С. Аналіз термінологічного апарату національних стандартів України по засобах розміщення туристів / С. С. Галасюк, О. В. Гусева // Науково-практичний журнал Економіка Криму. – Симферополь: ТНУ, 2011. – №3 (36). – С. 40-45.
6. Галасюк С.С. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції: монографія / ред. В. Г. Герасименко, О. Л. Михайлюк. – Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 332 с.
7. Галасюк С.С. Особливості функціонування готельних підприємств малої місткості в конкурентному середовищі / С. С. Галасюк, О. В. Гусева // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали III міжнародної наук.-практ. конф. (18-19.09.2014). – Одеса: Атлант, 2014. – С. 16-18.
8. Галасюк С.С. Прецеденти нормативно-правового забезпечення діяльності малих готелів в Україні / С. С. Галасюк, О. В. Гусева // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – №4 (52). – С. 207-214.
9. Галасюк С. С. Про доцільність застосування терміна «заклад готельного господарства» / С. С. Галасюк, Д. О. Хетагурова // Інфраструктура

ринку – Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2019. – № 36. – С. 99-106.

10. Галасюк С.С. Розвиток малих форм підприємництва в готельному бізнесі / С. С. Галасюк // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. Вип. 30. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – С. 97-102.

11. Галушкіна Т. П. Національна політика «зеленого» зростання в Україні / Т. П. Галушкіна, Л. О. Мусіна, Н. І. Хумарова. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України – Саки: ПП «Підприємство Фенікс», 2012. – 272 с.

12. Герасименко В.Г. Ключові індикатори розвитку підприємств готельного господарства в Одеській області // Приазовський економічний вісник. 2017. Вип. 2 (02). С. 42–46.

13. Герасименко В.Г. Методика визначення кількісних показників регіонального ринку туристичних послуг / В.Г. Герасименко, В.Я. Павлоцький // Регіональна економіка [Текст]. – 2011. – № 2. – С. 157-163.

14. Герасименко В. Г. Основы туристического бизнеса / В. Г. Герасименко. – Одесса, Черноморье, 1997. – 160 с.

15. Герасименко В.Г. Тенденции развития мирового туристического рынка / В. Г. Герасименко, С. С. Галасюк // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Одеса: ОДЕУ, 2007. - Вип. 12 (46). – С. 3-14.

16. Герасименко В.Г., Галасюк С.С. Тенденции развития мирового туристического рынка. Науковий вісник ОДЕУ. 2007. № 12(46). С. 3–14.

17. Гончаренко Я.Е. Кластер туристско-рекреационных услуг, как модель эффективной организации отрасли для одесского региона / Я.Е. Гончаренко // Уральский научный вестник. – Уральск.: Уралнаучкнига, 2014. – № 45(124). – С. 57-65.

18. Господарський кодекс України : за станом на 19 квітня 2012 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К.: Парлам. вид-во, 2012.

19. Гусева О. В. Организационно-правовые основы создания гостиничных предприятий малых форм / О. В. Гусева // Молодежь в науке –

2009: прил. к. журн. «Весті Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі». В 5 ч. Ч. 2. Серия гуманитарных наук / редкол.: А. А. Коваленя (гл. ред.), В. В. Гниломедов и др. – Минск: Беларус. навука, 2010. – С. 382-387. – ISBN 978-985-08-1136-3.

20. Гусева О. В. Державне регулювання у сфері готельного бізнесу / О. В. Гусева // Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Стан та перспективи інформаційно-інноваційного розвитку туристичних послуг» (м. Святогірськ, 24-26 вересня 2010 р). – Донецьк: Ін-т турист. бізнесу, 2010. – С. 176-181.

21. Гусева О. В. Міжнародний досвід створення готельних підприємств малої місткості / О. В. Гусева // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – Ужгород: УжНУ, 2011. – спецвипуск 33, частина 3. – С. 69-74.

22. Гусева О. В. Проблеми функціонування малих готелів в Україні / О. В. Гусева // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – Одеса: ОДЕУ, 2009. – №5 (83). – С. 216-226.

23. Гусева О. В. Факторы возникновения малых гостиниц / О. В. Гусева // Сфера сервиса: состояние, эффективность, инновации. Сборник научных трудов по результатам конференций, проведенных в Кировском филиале в 2012 году (Киров, Кировский филиал ФГБОУ ВПО «СПбГУСЭ») Вып. 6. – Киров: Экспресс Принт, 2013 г. – С. 59-67.

24. Давиденко І.В. Питання визначення якості готельних послуг / І. В. Давиденко, А. В. Ушатова // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Дніпро: НО «Перспектива», 2017. – Ч. 1. – С. 78-81.

25. Даниліна С.О., Коцюрубенко Г.М., Шикіна О.В. Фінансово-економічні наслідки пандемії для світової туристичної галузі. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 52. С. 146-159.

26. Економічна теорія: політична економія: навчальний посібник/ [М. І. Зверяков, О. А. Артеменко, В. В. Видобора та ін.]. – Одеса: Атлант, 2014. – 338 с.

27. З чим доведеться розпрощатися в готелях після пандемії: веб-сайт. URL: <https://travel.rambler.ru/news/44076484-s-chem-pridetsya-rasproschatsya-v-otelyah-posle-pandemii/?updated>.

28. Закон України про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку та підготовки готельної інфраструктури до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2468-17/>.

29. Закон України про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р. № 1282 – IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-15/>.

30. Інструкція про умови і правила впровадження підприємницької діяльності, пов'язаної з організацією іноземного та зарубіжного туризму (ліцензійні умови), та контроль за їх дотриманням [Електронний ресурс]: [затв. наказом Ліцензій. палати України та Держ. ком. України з туризму від 12 січ. 1999 р. № 5/1]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0053-99/>.

31. Італійський острів оплатить туристам 50% вартості авіаквитків після карантину: веб-сайт. URL: <https://strana.ua/news/263531-sitsilija-oplatit-turistam-polovinu-stoimosti-aviabiletov-posle-pandemii.html>

32. Колективні засоби розміщування в Україні за 2017 рік : статистичний збірник / Відп. за вип. І. І. Осипова // Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.01.2020).

33. Колективні засоби розміщування в Україні за 2018 рік : статистичний збірник / Відп. за вип. І. І. Осипова // Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.01.2020).

34. Коцюрубенко Г.М. Грошові перекази та їх роль у формуванні інвестиційного потенціалу домогосподарств України / Г. М. Коцюрубенко //

Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2018. – № 4. – С. 104-116.

35. Кузнєцова Н. М. Основи економіки готельного та ресторанного господарства / Н. М. Кузнєцова – К.: Інститут туризму, 1997. – 174 с.

36. Лисецька К.В. Аналіз розвитку готельного господарства України / К.В. Лисецька // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених. Том 1 (м. Одеса, 15 квітня 2020 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 380-385.

37. Лисецька К.В. Модель розробки туристичного кластеру / К.В. Лисецька // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та вчених. Том 3 (м. Одеса, 15 квітня 2020 р.) / Одеський національний економічний університет. Одеса: ОНЕУ, 2020. С. 507-510

38. Литовка А.О. Класифікація інноваційної діяльності туристичного підприємства / А. О. Литовка, О. В. Шикіна // Глобальні та національні проблеми економіки. – Миколаїв, 2016. – Випуск №14. – С. 416-420.

39. Мальська М. П. Основи туристичного бізнесу / М. П. Мальська, В. В. Худо, В. І. Цибух – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.

40. Мальська М. П. Готельний бізнес: теорія та практика / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

41. Мельниченко С.В. Готельні мережі на ринку туристичних послуг України / С. В. Мельниченко, Т. В. Бурак // Вісник КНТЕУ. – 2014. – №3. – С. 5-15.

42. Менькова Е.С., Шевченко Е. И., Михайличенко К. И. Анализ мирового рынка гостиничной отрасли. Современные научные исследования и разработки. 2019. № 1. С. 689–701.

43. Наказ Державної туристичної адміністрації України, Державного Комітету статистики України «Про затвердження Методики розрахунку обсягів туристичної діяльності» від 12.11.2003 № 142/394 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1128-03/>.

44. Нездойминов С.Г. Малый бизнес гостеприимства в контексте развития социального предпринимательства / С. Г. Нездойминов, О. В. Шикина // Journal Association 1901 SEPIKE. – 2016. – № 15. – С. 118-121.

45. Обращение по вопросу о внесении изменения в Порядок предоставления услуг по временному размещению (проживанию), утвержденный Постановлением Кабинета Министров Украины от 15 марта 2006 года № 297 Верховная Рада АРК № 9-6/11–ВР от 21.09.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/krym/show/rb0009002-11/>.

46. Офіційний сайт готелю «12 місяців» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://12-months.com/>

47. Павлоцький В.Я. Статистична оцінка кількісних індикаторів регіональних ринків організованого туризму / В. Я. Павлоцький // Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць; за ред.: М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569). – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2017. – № 1 (62). – С. 116-127.

48. Порядок встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) / № 803 в редакції від 21 жовтня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/803-2009-п.

49. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) / № 297 в редакції від 01 грудня 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

50. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги: ДСТУ 4268:2003. Видання офіційне. Розроблено Держтурадміністрацією спільно з ДП НДІ «Система», м. Львів. [Чинний від 2004-01-07]. – К.:

Держспоживстандарт України, 2004. – 14 с. – (Національний стандарт України).

51. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення: ДСТУ 4527:2006. Видання офіційне. Розроблено Держтурадміністрацією спільно з ДП НДІ «Система», м. Львів. [Чинний від 2006-01-10]. – К.: Держспоживстандарт України, 2006. – 28 с. – (Національний стандарт України).

52. Послуги туристичні. Класифікація готелів: ДСТУ 4269:2003. Видання офіційне. Розроблено Держтурадміністрацією спільно з ДП НДІ «Система», м. Львів. [Чинний від 2004-01-07]. – К.: Держспоживстандарт України, 2004. – 14 с. – (Національний стандарт України).

53. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг: № 19 в редакції від 12 листопада 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

54. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємства / П. Р. Пуцентейло – К.: Центр учбової літератури, 2007. - 344 с.

55. Реєстр свідоцтв про встановлення категорій готелям [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

56. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / під заг. ред. В. Г. Герасименка. – Одеса: Астропринт, 2013. – 304 с.

57. Сенин В. С. Организация международного туризма / В. С. Сенин. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 400 с.

58. Смерть українського туризму: чи є надії на відродження: веб-сайт. URL: https://www.unian.net/tourism/wheretogo/10963046-smert-ukrainskogo-turizma-est-li-nadezhdy-na-vozhrozhdenie.html?fbclid=IwAR3ERBfQ-0QRMsqKoy1e7ONeEBMlnVLtpwMBRl7VWM-A5L26gPAM0_w1wc

59. Сокол Т. Г. Організація обслуговування в готелях і туристичних комплексах / Т. Г. Сокол – К.: Альтерпрес, 2009. – 447 с.

60. Туризм у Європі. Європейська комісія: Eurostat : веб-сайт. URL: <http://err.eurostat.ec.europa.eu>. (дата звернення: 29.06.2019).
61. Туристско-екскурсионное обслуживание. Классификация гостиниц: ГОСТ 28681.4-95. – [Чинний від 1997-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1997. – 16 с.
62. Федорченко В. К. Туристський словник – довідник / В. К. Федорченко, І. М. Мініч. – К.: Дніпро, 2000 р. – 155 с.
63. Хумарова Н. І. Екологізація інноваційних стратегій зниження отходоемкості производств. // Вісник економічної науки України. - 2008. – №2. – С.155-160
64. Хумарова Н.І. Екологічні цільові програми у системі державного регулювання природокористування// Науковий вісник: Екологізація економіки як інструмент сталого розвитку в умовах конкурентного середовища. – Львів : НЛТУУ. – 2005, Вип. 15. – С. 187 – 194.
65. Хумарова Н.І. Екологічно чисте виробництво – інноваційна складова стратегії сталого розвитку / Н.І. Хумарова // Науковий вісник. – Львів : НЛТУУ. – 2007. – Вип. 17.7. – С. 110 – 115.
66. Шикіна О., Гончаренко Я., Козловський Р. Тенденції розвитку міжнародного туризму. Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності у конкурентному середовищі: матеріали Міжнар наук.-практ. конф., 17-18 квітня 2020. – Харків, 2020. С. 122–127.
67. Шикіна О.В. Аналіз тенденцій міжнародної готельної індустрії / О. В. Шикіна, К. В. Лисецька // Інфраструктура ринку. – Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. – 2020. – Вип. 39. – С. 54-59.
68. Шикіна О.В. Гончаренко Я. Є. Динаміка розвитку готельного бізнесу Одеської області // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць (ISSN 2313-4569); за ред. : М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2018. № 4 (68). С. 220–232.

69. Шикіна О.В., Гончаренко Я.Є., Козловський Р.С. Динаміка показників міжнародного туризму. Інфраструктура ринку. 2019. № 27. С. 24–28.

70. Шикіна О.В., Гончаренко Я.Є., Козловський Р.С. Тенденції розвитку європейського ринку готельних послуг. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2019. № 5 (268). С. 216–233.

71. Як підготуватися до перезапуску індустрії гостинності: веб-сайт. URL: http://prohotelia.com/2020/04/relaunch-hospitality-industry/?fbclid=IwAR2-T43_C-bk4XtypbFbWu9HK1vfh9HhAn7BbNV3Gj6CvFmVfJH9RIKAmog.

72. Davydenko I., Shykina O., Gudz P., Tovkan O., Yakumyshyn L., Golovchenko O. (2019). Support system of solutions for planning sales activities in the tourism industry. International Journal of Engineering and Advanced Technology (IJEAT) ISSN: 2249 – 8958, Volume-8 Issue-6, August, 2019 P. 3979–3983.

73. Hotel industry statistics 2020. Статистичний портал : веб-сайт. URL: <https://www.condorferries.co.uk/hotel-industry-statistics>. (дата звернення: 25.01.2020).

74. Statista. Статистичний портал : веб-сайт. URL: <http://www.statista.com/>. (дата звернення: 25.01.2020).